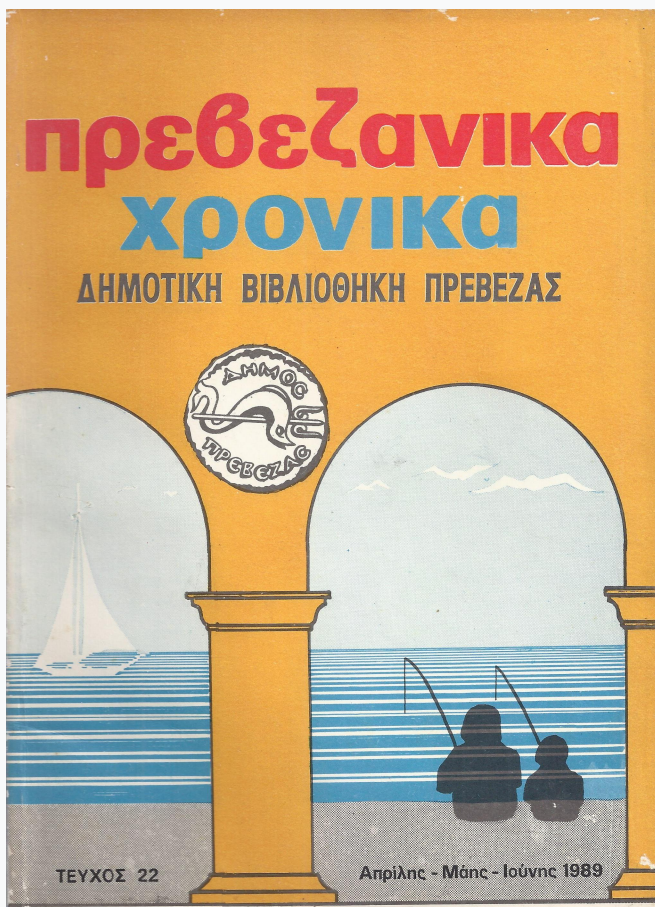

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Αρ. 22 (1989)

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 22 (Απρίλιος-Μάιος-Ιούνιος 1989)

**Δολοφονία του Πρεβεζάνου αγωνιστή και
πολέμαρχου του '21 Οδυσσέα Ανδρούτσου**

Συνέσιος Λάζαρος

doi: [10.12681/prch.41441](https://doi.org/10.12681/prch.41441)

Copyright © 2025, Συνέσιος Λάζαρος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Λάζαρος Σ. (2025). Δολοφονία του Πρεβεζάνου αγωνιστή και πολέμαρχου του '21 Οδυσσέα Ανδρούτσου: 5 Ιουνίου 1825. *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, (22). <https://doi.org/10.12681/prch.41441>

5 Ιουνίου 1825:

ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΡΕΒΕΖΑΝΟΥ ΑΓΩΝΙΣΤΗ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΑΡΧΟΥ ΤΟΥ '21 ΟΔΥΣΣΕΑ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΥ

Λάζαρος Συνέσιος

Το 1786, η Πρέβεζα ήταν στην κατοχή των Βενετών. Σ' αυτήν κατέφυγε ο καπετάν Ανδρούτσος, κλεφταρματωλός της Ρούμελης, μετά την επιδρομή του κατά της Λιβαδιάς και των Σαλώνων (Αμφισσας) και την καταδίωξή του από τους Τούρκους. Εδώ στην Πρέβεζα, γνώρισε την Ακριβή Τσαρλαμπά, κόρη πλούσιου προύχοντα της πόλης, και ο γάμος τους έγινε στις 13 Μαρτίου 1786.

Το 1789 ή 1790, γεννήθηκε το μοναδικό παιδί τους, ο Οδυσσέας.

Για λίγα χρόνια, η οικογένεια έμεινε στην Ιθάκη, που κατείχαν οι Γάλλοι, και απ' όπου ο καπετάν Ανδρέας Ανδρούτσος με τον φίλο και συμπολεμιστή του Λάμπρο Κατσώνη μπορούσαν να κινούνται πιά άνετα στις επιχειρήσεις τους κατά των Τούρκων.

Εκεί το 1794, ο Οδυσσέας βαπτίσθηκε από τη γυναίκα του Λάμπρου Κατσώνη. Λίγο πριν από τη σύλληψη του πατέρα του από τους Βενετούς, που τον παρέδωσαν στους Τούρκους, οι οποίοι με βασινιστήρια τον θανάτωσαν στην Κωνσταντινούπολη, η μητέρα του τον πήρε και ήρθαν πάλι στην Πρέβεζα την οποία κατέλαβε ο Αλή πασάς το 1798. Το 1806, ο Οδυσσέας έγινε σωματοφύλακας, κι αργότερα οπλαρχηγός του Αλή στην Ανατολική Ρούμελη.

Το 1818, μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία από τους αδελφούς Πετμεζά.

Στις 20 Μαρτίου του 1821, έγραψε την πρώτη του επαναστατική διακήρυξη, το περίφημο γράμμα του προς τους Γαλαξιδιώτες. Από τότε αρχίζει η δράση του στην επαναστατημένη Ελλάδα, που τον ανέδειξε ως έναν από τους επιφανέστερους στρατιωτικούς ηγέτες της, στους οποίους βασίσθηκε ο ανιστάμενος Ελληνισμός.

Η μάχη της Γραβιάς, στις 8 Μαΐου 1821, μια από τις πιά κρίσιμες φάσεις του Αγώνα, έσωσε την Επανάσταση από βέβαιο κίνδυνο. Εκεί ο Ανδρούτσος σταμάτησε τον Ομέρ Βρυώνη, που κατέβαινε προς την Πελοπόννησο.

Η 'Α Εθνοσυνέλευση τον διόρισε «αρχηγό των όπλων» της Ανατολικής Στερεάς.

Η χρησιμοποίηση από μέρος του των λεγομένων «καπακιών», δηλαδή προφορικές (όσο και ψεύτικες) συνθήκες, με τις οποίες πολύ συχνά εξαπατούσε τους Τούρκους εξυπηρετώντας όμως τον Αγώνα, έδωσε την αφορμή στους κοτζαμπάσηδες (που από την αρχή είχαν αντιρρήσεις για τον διορισμό του, και για το λόγο ότι κι άλλες φορές παλιότερα, ως αρματωλός, είχε στραφεί εναντίον τους, προασπίζοντας τα συμφέροντα των φτωχών, ανεξάρτητα αν ήταν Τούρκοι

ή Έλληνες), να τον κατηγορήσουν για δειλία.

Οργισμένος, ο Ανδρούτσος επέστρεψε το δίπλωμα της χιλιαρχίας στον Άρειο Πάγο. Η κυβέρνηση, έστειλε τους Παλάσκα και Νούτσο να τον αντικαταστήσουν. Οι στρατιώτες του Οδυσσέα αντέδρασαν και τους σκότωσαν. Ο Κωλέττης τον επικήρυξε για 5.000 γρόσια, τρεις βδομάδες αργότερα όμως, με την κάθοδο του Δράμαλη, η κυβέρνηση τον κάλεσε πάλι να πάρει μέρος στον αγώνα.

Με την παράδοση του κάστρου της Αθήνας, ο Ανδρούτσος ανάλαβε στρατιωτικός διοικητής Αθηνών και το 1822 ανακηρύχθηκε επίσημα «αρχιστράτηγος της Ανατολικής Στερεάς».

Το 1823, αντιμετώπισε με επιτυχία την εκστρατεία του Γιουσούφ Μπερκέφτσιαλη πασά και οι Τούρκοι περιορίστηκαν στα κάστρα της Χαλκίδας και της Καρύστου, ενώ η υπόλοιπη Εύβοια ανέπνεε τον αέρα της ελευθερίας.

Η μη συμμετοχή του στον εμφύλιο του 1824, και η προσπάθειά του να συμβιβάσει τους αντιμαχόμενους, δυνάμωσαν την αντίθεσή του με τους κοτζαμπάσηδες.

Η εχθρική τους στάση και η καχυποψία του Ανδρούτσου και η ευαισθησία του, των ωθούν να στραφεί ξανά στα ψεύτικα «καπάκια» με τους Τούρκους.

Αποσύρεται στο καταφύγιό του, στη «Μαύρη Τρύπα», σπηλιά που βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του Παρνασσού, σε κατακόρυφο ύψος 25 μέτρα από τη βάση της μεσημβρινής πλευράς του Διπόταμου.

Εκεί, πέρασε μέρες φοβερής αγωνίας και κρίσεως, και δεν έπαψε να έρχεται σε επικοινωνία με τους παλιούς καπεταναίους συντρόφους του.

Η συμφωνία που έκλεισε με τον Ομέρ πασά του Ευρύπου, ήταν μια πράξη απελπισίας, κάτι περισσότερο από τα συνηθισμένα «καπάκια».

Ο πραγματικός του σκοπός φαίνεται απ' όσα γράφει ο Σπηλιάδης: «... αν-εφάνη συννενοούμενος με τον εχθρό δεν αποδείχνει άλλο ειμή ότι ηπειλεί την κυβέρνηση και εν ταυτώ ηπάτα τους Τούρκους δια τον σκοπόν του».

Ο ίδιος, παραπονείται στον φιλέλληνα Tzelawng: «τώρα εφύτρωσε μια κυβέρνηση εις το μέσον, ήτις επαγγέλεται να διατηρήσει την ησυχίαν και διευθύνει τον αγώνα και αύτη δεν είναι άλλο τίποτε ειμή άνθρωποι τους οποίους εγώ γνωρίζω κατά πόσον αγαπούν την πατρίδα των και κατά πόσον φείδονται των χρηματικών πόρων της: Ούτοι εβάλθησαν με τα όπλα των να με εκβάλλουν από το μέσον δια να θέσουν εις το χέρι την πλουσίαν Λιβαδείαν. Όπου και αν σταθώ δεν απαντώ ειμή δολοφόνους».

Η κυβέρνηση έστειλε εναντίον του τον Γιάννη Γκούρα, παλιό πρωτοπαλλήκαρό του ο Γιαννάκης Καμένος, ετεροθαλής αδελφός του Οδυσσέα από δεύτερο γάμο της μητέρας του, στάλθηκε από τον Γκούρα ως μεσίτης στον Ανδρούτσο. Συμφωνήθηκε να παραδοθεί ο Οδυσσέας, με τον όρο ότι θα εξασφαλιζονταν η εισαγωγή του σε κανονική δίκη.

Στις 7 Απριλίου 1825 παραδόθηκε.

Η καταδίκη του όμως είχε προαποφασισθεί, γιατί θεωρούνταν ιδιαίτερα επικίνδυνος αντίπαλος για τους κοτζαμπάσηδες.

Στην αρχή ο Γκούρας τον έκλεισε στο μοναστήρι της Δομοκού, στη συνέχεια τον έστειλε στην Αθήνα, όπου τον έκλεισαν σε κατασκότεινη φυλακή στο κάτω μέρος του ψηλού Γουλά, του πύργου που υψώνονταν δεξιά στην είσοδο των Προπυλαίων της Ακρόπολης.

Όταν ο Καραϊσκάκης, παλιός φίλος του Οδυσσέα, έμαθε όσα είχαν γίνει, έγινε έξω φρενών κι άρχισε να βρίζει τον Γκούρα κι έγινε μεγάλη αναταραχή.

Για να ηρεμήσουν τα πνεύματα, η «Διευθυντική Επιτροπή της Στερεάς Ελλάδος» γνωμοδότησε να μετατεθεί ο Γκούρας στο στρατόπεδο της Αθήνας και η κυβέρνηση να φροντίσει να μαλακώσει τον Καραϊσκάκη με διπλωματικό τρόπο.

Έτσι, ο ήρωας της Γραβιάς έμεινε σε πλήρη απομόνωση μέσα στο Γουλά, περιμένοντας τη δίκη του.

Τη νύχτα της 4 προς 5 Ιουνίου 1825, ο Γιάννης Μαμούρης, ο Παπακώστας και ο παλιός εχθρός του ο Μήτσος της Τριανταφυλλίνας, με διαταγή του Γκούρα, που είχε μεταβληθεί σε άσπονδο εχθρό του, μπήκαν στο κελλί του Ανδρούτσου. Είχαν φροντίσει να απομακρύνουν, με κάποιο πρόσχημα, τον φρουρό, τον Κωνσταντίνο Καλατζή. Σκότωσαν τον Ανδρούτσο, αφού του έσπασαν τα δόντια και του συνέθλησαν (ο Μήτσος...) τα απόκρυφα...

Κατόπιν, τον έρριξαν από τον πύργο, για να φανεί ότι σκοτώθηκε προσπαθώντας να δραπετεύσει.

Στο μητρώο των Αξιωματικών του Αγώνα, (αριθ. 9), αναγράφεται ότι «εφονεύθη εις την Ακρόπολιν παρ' αγνώστων».

Όμως, «ουδέν κρυπτόν υπό τον ήλιον». Ο ποιητής Σούτσος, ανακάλυψε την αλήθεια. Αλλά και ο τότε φρουρός του, ο Κωνσταντίνος Καλατζής, σε μεγάλη πια ηλικία, το 1863, αποκάλυψε τα όσα έγιναν στο δικηγόρο Σπύρο Φόρτη, Ο οποίος τα δημοσίευσε στις 25 Δεκεμβρίου 1989 στην εφημερίδα «Καιρός».

Ο Γκούρας τυρανιόταν από τύψεις και μουρμούριζε «με παρέσυραν σ' αυτή τη δουλειά».

Η κοινή γνώμη, είδε τα καλά του πολέμαρχου της Ρούμελης και αμνήστευσε τις σκιές που συσώρευσαν τα προσωπικά πάθη του Αγώνα.

Η «Επιτροπή των εκδουλεύσεων των Αγωνιστών» έταξε τον Ανδρούτσο, με πράξη της την 13.9.1872, «εις την εξαίρετον τάξιν των επιλέκτων του Αγώνος», παράπλευρα του Κοτροκοτρώνη, του Μάρκου Μπότσαρη, του Καραϊσκάκη, και αναίρεσε την κατηγορία της προδοσίας.

Το 1837, ο Όθωνας έδωσε 600 δρχ. στη χήρα του Ελένη, κόρη του Χρήστου Καρέλη από τους Καλαρύτες, η δε μεσοβασιλεία 2.000 δρχ., καθώς και 20 δρχ. σύνταξη τον μήνα.

Ο μοναχογιός του Λεωνίδα, κλήθηκε από τον Λουδοβίκο της Βαυαρίας να σπουδάσει μες δαπάνες του, πέθανε όμως το 1836, μόλις 12 ετών, στο Μόναχο, όπου και τάφηκε.

Η γυναίκα του Ελένη, έζησε ως το 1878, μόνη, με την πικρή ικανοποίηση ότι η μνήμη του άνδρα της είχε αποκατασταθεί και η αξία του και η συμβολή του στον Αγώνα είχε απ' όλους αναγνωρισθεί.

Έκλεισε έτσι ο κύκλος της οικογένειας του Οδυσσέα Ανδρούτσου, του μεγάλου Πρεβεζάνου αγωνιστή του '21.

Το 1888, ο βασιλιάς Γεώργιος Α' αποκάλυψε την προτομή του στο Χάνι της Γραβιάς.

Στην πόλη μας, στο σπίτι που έμενε, έχει αναρτηθεί αναμνηστική πλάκα και στην κεντρική πλατεία που φέρει το όνομά του, στήθηκε ανδριάντας του το 1966.

ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ ΠΑΝΩ ΣΕ ΠΑΡΑΘΑΛΑΣΣΙΟ ΘΕΜΑ»

Σπύρου Δήμα δικηγόρου

Στην ακροθαλασσιά χλωμό 'να κυπαρίσι
ξεπετάχτηκε· ανοιχτή
της θάλασσας, η μήτρα ακόμα.
κληρονομιά, η μακράδα του πελάγου,
καθρεφτίζονταν σε δυό γλόμπους που
κύτταζαν προκλητικά
το σκοτάδι του ήλιου.

Στάθηκε στιγμές κι ως είδε τ' άλλα
δεντράκια που το περιστοιχίζαν
(ο πόθος τους μεγάλος)
με τα σάπια φύλλα
κολλημένα στα μάγουλα,
τις γροθιές στον ώμο
και τα σπερματσέτα που έλυωναν στα πόδια τους
τώπιασε αηδία·

Έλουζε του δάσους η ανατριχίλα
το κορμί του.
Κι ως βούτηξε ένα ποδήλατο
κι άρχισε τις πεταλιές τις γρήγορες,
πάνω του δυο περιστέρια
όλο κι ήθελαν να πετάξουν
κι όλο στέκονταν γιατί
δε δύνουνταν τα ράμφη
ν' ανοίξουν τα φτερά
στριμωγμένα ως ήταν απ' την
κοσμοπλημμύρα.

Στέγνωσε τα δάκρυα του κορμιού της
κι ύστερα μπήκε στην κούρσα που την
πρόσμενε...